

J.W.Goethe:

TRPLJENJE MLADEGA
WERTHERJA

UVOD:

V svojem referatu vam bom predstavil kratko obnovo dela J.W.Goetheja *Trpljenje mladega Wertherja*, hkrati pa vam bom predstavil tudi življenjepis avtorja in pa še nekaj pojmov, ki so se pojavili prav v tem času, ko je avtor delal in ustvarjal.

Najprej vam želim predstaviti življenjepis avtorja, nekaj njegovih drugih del, nato obnovo zgodbe. Po obnovi zgodbe sledi oznaka oseb, ki v romanu nastopajo in razlaga nekaterih pojmov, ki so se pojavili v času, ko je Goethe ustvarjal. Na koncu vam bom povedal še nekaj posebnosti, ki so povezane prav s tem delom.

ŽIVLJENJEPIS AVTORJA:

Johann Wolfgang Goethe (1749 – 1832), nemški pesnik, dramatik, pisatelj, kritik in teoretik, se je rodil v Frankfurtu ob Maini v ugledni meščanski družini. Študiral je pravo v Leipzigu in Strasbourgu, a se je že v študentskih letih posvečal predvsem književnosti. Leta 1775 ga je vojvoda Karl August povabil v Weimar in tam je Goethe od takrat naprej opravljal pomembne službe na dvoru, obenem pa je bil plodovit in vsestranski književni ustvarjalec. V Weimarju se je Goethe življenjsko ustalil in se tam po 18 letih skupnega življenja poročil s Christiano Vulpius, s katero je imel tudi sina Augusta. Goethe je veliko potoval po Nemčiji in celotni Evropi, najbolj ga je zanimala predvsem Italija. Od svojih zrelih let pa do smrti je bil nekakšen nekronani kralj tedanje kulture v Evropi.

DRUGA DELA AVTORJA:

Goethe je najpomembnejši nemški književni klasik in hkrati tudi eden najpomembnejših evropskih književnikov. Bil je predvsem odličen pesnik in je objavil več knjig epske in lirske poezije. Njegovi najboljše pesnitvi sta živalski ep *Lisica Zvitorepka*, ki je izšel leta 1794, in pa meščanski ep, *Herman in Doroteja*, ki je izšel leta 1798. Bil je tudi izvrsten dramatik, večino svojih dramskih del pa je prav tako napisal v verzih. Najbolj znane njegove drame so: *Goetz von Berlichingen*, 1773, *Ifigenija na Tavridi*, 1787, *Egmont*, 1788, *Torquatto Tasso*, 1790. Ne smemo pa pozabiti še njegovega najpomembnejšega književnega dela nasploh, to je tragedija z naslovom *Faust*, ki je izšla v dveh delih in sicer: 1. del 1808 in 2. del 1833. S to dramsko pesnitvijo se je v presledkih ukvarjal skoraj 60 let, prav do svoje smrti, drugi del tega dela je izšel celo po avtorjevi smrti. Goethe se je uveljavil tudi kot romanopisec. Njegov prvi roman je *Trpljenje mladega Wertherja*, 1774, sledili pa so u še: *Učna leta Wilhelma Meistra*, 1796, *Izbirne sorodnosti*, 1809, in *Popotna leta Wilhelma Meistra*, 1821. Polega vseh teh del pa je zanimiva in pomembna tudi njegova avtobiografija z naslovom *Poezija in resničnost*.

OBNOVA DELA:

Prva knjiga: V njej izvemo vso vsebino iz pisem, ki jih je Werther pisal svojemu prijatelju Wilhelmu. Prvo pismo je bilo poslano 4.maja 1771, v katerem Werther pove svojo razočaranost nad življenjem in misel na samomor. Werther je prišel v Wahlheim zaradi nekakšnih zadev z materjo. V naslednjih pismih že občuduje lepoto in skrivnosti novega, neznanega kraja Wahlheim, ki mu je všeč prav tako kot tudi njegovim prebivalci. Opisuje njihovo radodarnost in prijateljstvo. V mestu ima veliko prijateljev, vsa stvar pa se spremeni, ko sreča Lotte. Opisuje jo kot najlepše, najboljše in vse naj bitje na svetu. Za njega je zelo prefinjena dama,svetnica, kar ugotovimo iz njegovih besed Wilhelmu in opazi vsak njen gib in namen. Po večih dneh se sprijateljita, čeprav je Werther vedel, da ima zaročenca. Tako preživi večino dni pri njej in zaradi tega piše pisma skoraj enkrat na teden, v njih pa predvsem poudarja, kaj ga na njej privlači in predvsem to, kako poudarja svoja čustva. Tudi po vrnitvi Alberta, je Werther zopet vsak dan pri njej, čeprav se hoče prepričati, da to ni več pametno. Vsi so se navadili nanj, otroci in Albert in postala sta prijatelja. A Werther je čudno gledal na svet. Trpi, saj Lotte ljubi Alberta in tu za njega ni prostora. Ko je na vrhuncu trpljenja, kar se vidi iz njegovih pisem, ki se že kar nekako oddaljujejo od prave poti, se odloči, da bo odšel. Po prepiru z Albertom to tudi stori.

Druga knjiga: V nekem drugem mestu ga povabi v službo nek poslanik, s katerim pa se ne razume preveč. Pri njem ostane le zaradi grofa C., saj je z njim dober prijatelj. Med drugimi sreča tudi gospodično B., ki pa mu je kar všeč in postaneta dobra prijatelja. Seveda pa ne pozabi pisati Lotte, saj jo pogreša in jo hoče videti, in Albertu, češ da ni nanj več jezen. Nekega dne pa ga grof C. povabi na kosilo. To pa se zavleče do večerje. Takrat se začnejo shajati gospoda, katerim Wertherjeva družba prav nič ne ugaja in grof mu da namig, naj se umakne. Werther namig razume in odide jezen ven. Naslednji dan mu gospodična B. pove, da je bila okarana, ker se družijo z njim. To je Wertherja še bolj potrla in vidi, da tu zanj ni prostora, zato se vrne nazaj v Wahlheim. Tu pa se je že marsikaj spremenilo. Lotte in Albert sta se poročila. Wertherja to nekako ne gane, saj je to imel tudi v mislih in zato še kar obiskuje Lotte. Nekega dne ko se je sprehajal, je naletel na gospoda, ki je nabiral rože za svojo drago. Pozneje pa ugotovi, da je ta mož znorel zaradi prikrite ljubezni do Lotte. Sreča tudi hlapca, ki je bil zaljubljen v neko vdovo. Hlapec je hotel izkazati ljubezen do gospodarice, ta pa ga je spodila od hiše in najela novega hlapca. Werther začne razmišljati in ugotovi, da ni le on nesrečen. Werther pade v depresijo in začne že kar naglas razmišljati o samomoru. Ko je zvedel, da je bil ubit novo najeti hlapec in da so sprejeli nazaj starega, se odloči, da bo rešil hlapca, samega sebe. Ni mu uspelo. Bližal se je Božič. Nekaj dni pred njim je hotel Werther Lotte poljubiti, ona pa ga je zavrnila, saj tako ne gre več naprej. Po vsem tem trpljenju je Werther vsem rekel, da gre na potovanje, od Alberta pa si je sposodil pištolo. 22.decembra se je vrnil k Lotte in ker ni bilo Alberta doma, sta se začela poljubljati. Za tem se je Werther zadnjič poslovil. Uredil je vse zadeve z denarjem in ostalo, naslednjega jutra pa ga je hlapec našel ustreljenega, napol mrtvega. Bil je še živ in vsi so ga prišli obiskat. Ko je to Lotte videla, je obnemela, saj je naredil samomor.

OZNAKA WERTHERJA:

Je mlad mož, rahlih živcev in močnih čustev, bister in predvsem egocentričen. Razmišlja o vsem kar zaznava in si ustvarja lastne sodbe, je redkobeseden, še največ govori o nesrečni ljubezni. Na videz deluje pasivno, vendar ni lutka, ki bi jo lahko premetavali sem ter tja. Je zelo občutljiv in hrepeni po sreči. Rad živi, vendar se mu zdi življenje prevara.

ZNAČILNOSTI:

To je primer sentimentalnega romana, pisanega v pismih. V predromantiki ga je uveljavil že J. Richardson, kasneje pa J. J. Rousseau. Trpljenje mladega Wertherja je napisano po zgledu Rousseaujevega romana *Julija ali Nova Heloiza*. To je psihološka avtobiografija napisana v pisemski obliki. Dogajanje je veliko bolj osebno, subjektivno in usmerjeno v junakova čustva ter zaznave. Goethe je dobil idejo, ko je bil v nekem mestu, kjer se je zaljubil v zaročenko prijatelja in ko je spoznal nekega mladega človeka, ki je kasneje napravil samomor. Ustvaril je zgodbo z novim tipom človeka, ki živi v sporu z družbo in samim seboj, tolažbo si išče v naravi, v ljubezni in na koncu celo v smrti. Spoznanje krivice ga pahne v melanholijo ali t.i. svetobolje. Narava služi kot okvir junakovim doživetjem in čustvom. V Wertherju se kaže sentimentalizem, zatekanje v naravo, občudovanje lepote, sanjarjenje o preteklosti, kar pa je tudi tipična romantika.

ROMANTIKA:

To je osrednja smer v evropskih umetnostih in zlasti v književnosti na začetku 19.stoletja. V zahodni Evropi je trajala med 1800 in 1830, drugod pa od 1820 do 1850. Izraz zanjo je nastal iz besede romantičen, ta pa iz izraza roman. To je pomenilo "tako kot v romanih", kar so razumeli kot nekaj domišljjsko lepega, izmišljenega, nestvarnega in čustvenega. Podlaga romantiki je bil nov tip osebnosti, romantični človek, ki je znotraj bogat, plemenit, lep, poln čustev in zmožen estetske ustvarjalnosti. Romantična osebnost se je najlepše izrazila v liriki - ljubezenske pesmi, ode.

MOJE MNENJE:

Trpljenje mladega Wertherja se mi zdi izredno zanimiva knjiga, predvsem pa na bralcu zelo hitro razumljiv način opisuje na eni strani lepoto zunanjega (fizičnega) sveta, na drugi strani pa zadrž notranji človekov svet. Nazorno pokaže probleme, ki lahko nastanejo zaradi nesrečne ljubezni, hkrati pa nas svari tudi pred vsemi (nesrečnimi) posledicami le te. Vtis name je naredila tudi mojstrsko napisana avtobiografija, skozi zgodbe in pisma neke izmišljene osebe. Mislim, da bi se tudi vi ob branju knjige zabavali.

Na naslednjih dveh straneh sledi izroček, ki naj bi ga prejel vsak poslušalec.

J. W. Goethe:

Trpljenje mladega Wertherja

Obnova:

Mladi Werther se je preselil k teti, da bi uredil zadeve okoli materine dediščine. Werther je izobražen umetnik. Veliko se sprehaja po gozdovih, hribih, travnikih saj mu je narava zelo všeč. Ljudje z okolice so ga že spoznali in spoštovali kot gospoda. Posebno se je prikupil otrokom. Po nekaj tednih je bil povabljen na zabavo, zato je najel kočijo in se s svojo spremljevalko in še nekim dekletom odpravil po Charlotte v Wahlheim. Izvedel je, da se bo Charlotte kmalu poročila. Ko so prispeli je Werther stopil ponjo v hišo. Zagledal jo je kako daje otrokom kruha. Lotte je bila kakor njihova mati. Wertherju je bila takoj všeč, pozneje je na zabavi zaplesal tudi z njo. Dobro sta se ujemala. Proti koncu zabave se je pričelo oblačiti in četudi je bila zabava na pokritem so se nekateri vrnili domov. Lotte, Werther in še nekaj jih je ostalo. Lotte je predlagala igro za krajšanje časa. Ob igri je Werther spoznal kako se je močno takoj zaljubil. Med Wertherjem in Lotte je bilo nekaj posebnega. Werther jo je skoraj vsak dan obiskal saj ni mogel živeti brez nje. Nekega dne se je vrnil Albert, Lottin zaročenec. Bil je dober, delaven, izobražen človek. Wertherju njegova prisotnost ni ugajala, četudi sta postala prijatelja. Prijatelja in dopisovalca Wilheima je prosil naj mu najde službo v kakem drugem kraju, da ne bi trpel zaradi Lotte. Po nekaj dneh je odpotoval brez pozdrava Lotti in Albertu. Ni se mogel prilagoditi življenju brez Lotte, čeprav je veliko napora vložil v to. Nihče ga ni razumel, njemu pa so se dogajale hude težave. Ni veliko časa zdržal v tuji družbi, postal je zaprt vase. Odpotoval je do njemu naklonjenega grofa, toda tam se je začel dolgočasiti. Vrnil se je v Wahlheim. Med potjo se je ustavil v kraju, kjer je preživil svoje otroštvo. V Wahlheimu so se stvari poslabšale. Slutnja, da ne bo nikdar dobil Lotte, se je potrdila. Začel je misliti na samomor. Alberta je zasovražil. Naposled se je odločil, da si lahko pomaga le s samomorom. Pred tem je obiskal Lotte. Alberta ni bilo doma in začela sta se poljubljati. Lotte se je zavedla svoje napake in prosila Wertherja naj odide. Werther je odšel, rekoč da odhaja na pot in da ga nikoli več ne bo nazaj. Sposodil si je Albertovo pištolo, pod pretvezo da bi bil varen na poti. Napisal je poslovilno pismo Lotte ter Wilhelmu, ter poravnal račune. Ob polnoči se je ustrelil v glavo. Zjutraj ga je našel sluga, napol mrtvega. Vsi so ga obiskali in ko je za to zvedela Lotte je padla v nezavest. Wertherja so pokopali, nadaljnje zgodbe pa ne izvemo.

Oznaka Wertherja:

Je mlad mož, rahlih živcev in močnih čustev, bister in predvsem egocentričen. Razmišlja o vsem kar zaznava in si ustvarja lastne sodbe, je redkobeseden, še največ govori o nesrečni ljubezni. Na videz deluje pasivno, vendar ni lutka, ki bi jo lahko premetavali sem ter tja. Je zelo občutljiv in hrepeni po sreči. Rad živi, vendar se mu zdi življenje prevara.

Pisemski roman:

Roman pisan v pismih. Pri tej obliki je zelo preprosto moč izraziti čustva. Ta oblika se je v romantiki veliko uporabljala. Roman je pisan v 1. osebi, kot bi avtor govoril o sebi.

Življenjepis avtorja:

Johann Wolfgang Goethe (1749 – 1832), nemški pesnik, dramatik, pisatelj, kritik in teoretik, se je rodil v Frankfurtu ob Maini v ugledni meščanski družini. Študiral je pravo v Leipzigu in Strasbourgu, a se je že v študentskih letih posvečal predvsem književnosti. Leta 1775 ga je vojvoda Karl August povabil v Weimar in tam je Goethe od takrat naprej opravljaj pomembne službe na dvoru, obenem pa je bil plodovit in vsestranski književni ustvarjalec. V Weimarju se je Goethe življenjsko ustalil in se tam po 18 letih skupnega življenja poročil s Christiano Vulpius, s katero je imel tudi sina Augusta. Goethe je veliko potoval po Nemčiji in celotni Evropi, najbolj ga je zanimala predvsem Italija. Od svojih zrelih let pa do smrti je bil nekakšen nekronani kralj tedanje kulture v Evropi.

Druga dela avtorja:

Obsežnejši pesnitvi:

- ep Lisica Zvitorepka
- meščanski ep Herman in Doroteja

Najbolj znane drame:

- Goetz von Berlichingen
- Ifigenija na Tavridi
- Egmont
- Torquatto Tasso
- Faust (tragedija v dveh delih) – najpomembnejše Goethejevo delo nasploh

Romani:

- Trpljenje mladega Wertherja
- Učna leta Wilhelma Meistra
- Izbirne sorodnosti
- Popotna leta Wilhelma Meistra